

TASUB TEADA

Mida tähendavad "diploidne" ja "tetraploidne"?

Tihti kohtab päevaliilia kirjeldustes termineid "diploidne" ja "tetraploidne", mis näitavad kromosoomide arvu rakus: esimesed on ühe, teised kahe kromosoomipaariga.

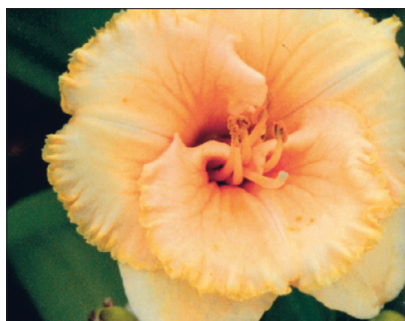
See ongi üks põhjus, miks päevaliilialtel on nii palju sorte – geneetiliste mutatsioonide võimalused on suuremad.

Üldiselt on tetraploidsed sordid suurema õie, kirevama värvi ja tugevama kasvuga. Paraku võivad neist paljud olla Eesti tingimustes külmaõrnad, kuna nende aretuses on kasutatud geene, mis pärinevad igihaljastelt liikidelt.

Praegu on siiski veel ülekaalus diploidsed sordid. Kuna neid on hästi palju, leiab nende hulgast hõlpsalt sobiva värvi ja õiekujuga päevaliilia.

'Angelic Messenger' – väga tugevasti kurrutatud õieservadega sort.

'Spacecoast Tiny Perfection'

sed sordid ja kurruliste õieservadega sordid.

Esimene kuulus sümmeetrilise kuju ja väga tugevasti kurrutatud õitega sort 'Dance Ballerina Dance' registreeriti 1976. aastal. Seda sorti on edaspidises sordiaretuses kasutatud rohkem kui ühtki teist.

Enamik moodsaid sorte pärineb Ameerika aretajatelt. Paraku on need saadud valdavalt soojades piirkondades (eriti Floridas) ega sobi hästi Euroopa kliimasse. Viimasel ajal on aga USA põhjapoolsematel aladel ja Kanas hakatud tõsisemalt tegelema ka külmema kliimaga maadele sobivate sortide aretamisega.

Ka Saksa aretajad on olnud edukad. Siinse töö plussiks on, et aretustöö toimub selles kliimatsöonis, kus sorte hiljem kasutatakse. On käivitatud sordivõrdluskatsete programm: aretajad

'Night Embers'

saavad vabatahtlikkuse alusel oma uudisaretised kolme katsepunkti: Hollandisse, kus on mereline kliima; Lõuna-Brandenburgi kontinentaalsetes oludes ja Lõuna-Saksamaa viinamarjakasvatuse tsooni. Peale õite ilu hinnatakse veel juurdekasvu, harunemist, õite arvu, õitsemise aega ja kestvust ning päikesetaluvust.

Juuresolevatel pildidel näete huvitavamaid Ameerika ja Saksa sorte.

Ajakirjast *Gartenpraxis* refereerinud

VIRVE ROOST

Referendi märkus: Tallinna Botaanikaia püsilillespetsialisti Mari Seidelbergi andmetel on päevaliiliiasorte aretatud ka Eestis. Ilusad päevaliiliakogud on Tartu ja Tallinna botaanikaaedades. Viimases on 120 taksoni hulgas ka mitmeid moodsate õitega sorte.

TASUB TEADA

Kahjurid ja haigused tülitavad harva

Päevaliiliad on populaarsed kindlasti ka seetõttu, et neil esineb harva kahjureid ja haigusi. Mõnikord võivad tüli teha lehttäid, lestad ja ripslased, aga kui taim on terve ja kasvutingimused head, siis üldjuhul need suurt kahju ei tekita.

Putukatest vabanemiseks piisab sageli üksnes veejoa survest või lahja seebiveega kastmisest, vajadusel võib kasutada taimekaitsevahendeid.

Mõnikord võivad teod ja nälkjad süüa päevaliilia lehti ja õisi. Need kahjurid eelistavad varju ja niiskust, surnud lehti ja muud taimeprahhi, mille all päeval peidus olla. Kui koristate aiast prahi, istutate päevaliiliad päikese kätte ega kasta neid õhtul ja öösel, siis teod ja nälkjad kaovad. Kui nad siiski tüli teevad, riputage peenrale teomürgi graanuleid.

Haigusi esineb päevaliilialtel väga harva. Kui kasvutingimused on head ja peenar puhas, pole nendega üldse muret.